

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРИУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАУКИ ТА ОСВІТИ

Збірник матеріалів

**XXVI підсумкової науково-практичної
конференції викладачів**

22 лютого 2024

Київ 2024

УДК 061.3(063)

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАУКИ ТА ОСВІТИ: Збірник матеріалів XXVI підсумкової науково-практичної конференції викладачів МДУ / За заг. ред. М.В. Трофименка. Київ: МДУ, 2024. 406 с.

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет вченою радою Маріупольського державного університету (протокол № 11 від 22.04.2024)

Редакційна колегія:

Голова Трофименко М.В., ректор МДУ, кандидат політичних наук, професор;

Члени редколегії Балабаниць А.В., доктор економічних наук, професор;
Безчотнікова С.В., доктор філологічних наук, професор;
Булатова О.В., доктор економічних наук, професор;
Задорожня-Княгницька Л.В., доктор педагогічних наук, професор;
Іванець Т. М., голова Ради молодих вчених МДУ, кандидат політичних наук;
Константинова Ю. В., кандидат історичних наук, доцент;
Омельченко В.Я., доктор економічних наук, професор;
Павленко О.Г., доктор філологічних наук, професор;
Романцов В.М., доктор історичних наук, професор;
Сабадаш Ю. С., доктор культурології, професор;
Тарасенко Д. Л., доктор економічних наук, професор;
Толпежніков Р.О., доктор економічних наук, професор.

Збірник містить матеріали XXVI підсумкової науково-практичної конференції викладачів МДУ, яка відбулася 22 лютого 2024 року в Маріупольському державному університеті.

У матеріалах висвітлені актуальні проблеми розвитку міжнародних відносин та зовнішньої політики, філософії та соціології, історії, економіки та менеджменту, права, екології, кібербезпеки, документознавства, культурології, журналістики, філології, літературознавства, методики викладання, педагогіки та психології.

Видання адресоване науковцям, викладачам, аспірантам та здобувачам вищої освіти, а також усім, хто цікавиться сучасними проблемами науки та освіти.

Редакція не несе відповідальності за авторський стиль тез, опублікованих у збірнику.

Література

1. Hromadske.radio. (Подкаст «Не ведися»). «Журналістська освіта (не) потрібна»: медійники та медійниці про кризу освіти. 2021. URL: <https://hromadske.radio/podcasts/ne-vedys/845872> (дата звернення: 29.12.2023).
2. Detector.media. (2018, 9 листопада). «Звідки ж виросте новий Різун? Яка журналістська освіта потрібна Україні». URL:<https://detector.media/community/article/142477/2018-11-09-zvidky-zh-vyroste-novu-rizun-yaka-zhurnalistska-osvita-potribna-ukraini/> (дата звернення: 29.12.2023).
3. Robyn S. Goodman & Elanie Stein (eds). «Global Journalism Education in the 21st Century: Challenges and Innovations». The University of Texas at Austin: Austin. 2017. 468 pp. URL: <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/0267323118801239> (дата звернення: 29.12.2023).
4. Маєр К. Журналістика: підручник. (Переклад з німецької В. Климченка, В. Олійника). Ред. В. Іванова. Київ : Академія української преси, Центр вільної преси. 2022. 300 с.

Мельничук Ірина,
кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української філології
Маріупольський державний університет

Єльохін Дмитро,
2 курс, другий (магістерський) рівень вищої освіти, денна форма навчання,
ОП «Філологія. Українська мова та література»
Маріупольський державний університет

ХУДОЖНЬО-СТИЛЬОВІ ПОШУКИ В НОВЕЛІСТИЦІ МИХАЙЛА КОЦЮБІНСЬКОГО: МЕТОДИЧНИЙ АСПЕКТ

Здійснюючи аналіз новели М. Коцюбинського «Intermezzo» на шкільних заняттях з української літератури слід зазначити, що насправді своєрідним компонентом художньої системи прозаїка виступає пейзаж, виконаний з використанням яскравих зорових образів. За О. Рисаком, «колір у художніх творах: а) служить відповідним тлом, на якому розгортаються події; б) створює певний емоційний настрій; в) виступає символом важливих ідей, поглиблює процес характеротворення; г) розкриває особистість митця, оскільки спосіб бачення має неабияке значення в структурі її становлення та функціонування; г) служить

«будівельним матеріалом» у конструюванні художнього образу, розширюючи тим самим асоціативні можливості художнього світу» [3].

Учитель має запропонувати дослідити пейзаж у творах М. Коцюбинського, який становить собою важливий структурний компонент, відіграє роль своєрідного персонажа. У мистецтві живопису пейзаж має самостійне художнє значення, постає як завершений твір, певна жанрова форма, а в літературі автор вводить його в образну систему твору. М. Коцюбинський сприймає й відтворює природу саме як художник-пейзажист, вловлюючи і передаючи найтонші нюанси довколишньої мінливої дійсності: «Ще вершки скель білили на сонці, а вже тіні од них малювали на морі фіолетові силуетки, шпичасті, як зубці башти. Вечірнє сонце скувало срібну підставку для одиноких скель в морі, легких і прозорих, наче розтоплених в спеці. А коли вечір накидав урешті на скелі фіолетовий або рожевий плащ... вони подавались дивитись на захід сонця» [1].

У зорових образах митця провідну роль відіграє кольорова гама, взаємодія кольорів та їх протидія. Колористично насичений епітет М. Коцюбинського дає поштовх розгортання твору, акцентуванню його ідеї: «Сіро й сумно ставало на острові по заході сонця: всі фарби линяли як в акварелі, що її підмочили. Здавалось, що тихий присмерк вишив злинялим шовком острів на сталевому морі...» [1]. Намагання збагатити зображально-виражальні можливості мистецтва слова ставить М. Коцюбинського в один ряд з художниками-імпресіоністами з їх прагненням зупинити миттєвість, зафіксувати вічний рух, постійні видозміни навколишньої дійсності. Митець подає образи «тіней, тремтячих від світла лампадки», «свічок, як вогняні квіти», що пробуджують уяву та емоції реципієнтів.

На прикладі художніх творів Михайла Коцюбинського учитель може розкрити потенції малювання словом, захотити учнів до власної оригінальної творчої діяльності. Спочатку школярі шукають у текстах творів слова, які перебувають у діапазоні «колористичних імпресій, ритмомелодійних модуляцій», намагаються розкрити для себе значення культурних символів, вдаються до порівняння творів власне літератури і таких, що посідають місце на стикові мистецтв.

Творчу уяву учнів можна розвинути, запропонувавши відшукати порівняння, створити власні визначення до різноманітних описів природи. У 10 класі можна обрати для висвітлення явища урок нетрадиційної форми, приміром, «мистецької майстерні» з теми: «Жанрово-стильові особливості новели «Intermezzo»: ознаки «поезії в прозі». В якості завдання мистецької майстерні доцільно запропонувати учням представити власні невеличкі мистецькі твори. Це дозволить реалізувати вимоги до рівня підготовки учнів закладів загальної середньої освіти, за якими програмою передбачається, що під час вивчення

психологічної новели М. Коцюбинського «Intermezzo», учні повинні вміти аналізувати імпресіоністичну поетику: визначати роль пейзажу, знаходити звукові образи тощо.

Керовані учителем, юні дослідники-літературознавці досліджують форми взаємодії словесних, зорово-пластичних та музично-звукових образів у структурі художніх творів письменників, що представляють різні історико-літературні епохи періодів, вчать знаходити інформацію самостійно, вивчаючи праці відомих дослідників творчості «великого сонцепоклонника» Михайла Коцюбинського. Наприклад, Ю. Кузнецов зауважує: «Створюючи імпресіоністичний пейзаж, М. Коцюбинський вдається до таких зображальних прийомів (тональність, фон, ракурс та ін.) і виражальних засобів (символіка), як і І. Нечуй-Левицький та Панас Мирний, проте йде далі. У зображальному плані Сонцелюб досягає миттєвості малюнка, передачі актуальної картини, а також розмитості лінії, переважання окремого мазка, барви, він створює єдині тональності кольорів протягом усього твору або якоїсь його значної частини, мінливості самих картин природи, у виражальному плані цей пейзаж передає настрій, переживання, глибокі душевні зрушення й злами в душі героя як єдиний психічний процес, що було пов'язано з концепцією розуміння людини Коцюбинським» [2, с.90].

Отже, безперечним є той факт, що у шкільній програмі наразі достатньо широко представлені твори різних авторів, в яких простежуються впливи різних видів мистецтв, зокрема живопису, музики тощо. Вони виявляють себе на рівні художньої образності, стильової своєрідності митця. Такі твори, як явища у своїй природі синтетичні, вимагають своєрідних підходів та осмислення, а також особливого підходу у вивченні на шкільних уроках української літератури, зокрема в аспекті суміжної образотворчості.

Література

1. Коцюбинський М. «Сон». URL: <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=1059&page=3> (дата звернення 15.11.2023).
2. Кузнецов Ю. Б. Імпресіонізм в українській прозі кінця XIX – початку XX ст. : Проблеми естетики і поетики. Київ: Зодіак ЕКО, 1995. 304 с.
3. Рисак О. О. Проблеми синтезу мистецтв в українській літературі кінця XIX – поч. XX ст.: автореф. дис. ... докт. філол. наук:10.01.01; Київ. ун-т ім. Т. Шевченка. Київ, 1999. 40 с.